

Protocol

dalla seduta dil cussegl da vischnaunca,
venderdis, ils 20 d'avrel 2012, dallas 20¹⁵ – 22²⁰ uras
el Center sursilvan d'agricultura a Salaplauna

Presidi: Rita Huonder-Tenner

Actuar: Ervin Maissen

Presents:

a) Cussegl	Clemens Berther
Heinrich Berther
Robert Cajacob
Bernadetta Caminada-Mühlebach
Emerita Flepp-Degonda
Victor Flepp	Pius Huonder
Rita Huonder-Tenner
Jordana Lozza-Desax
Pirmin Lozza
Alfred Spescha
b) Suprastonza
communala	Dumeni Columberg
Madlen Deflorin-Spescha	Iso Mazzetta
Roger Tuor
c) Canzlist
communal	Andri Hendry	
d) Perstgisas	Giusep Columberg
Martina Gienal-Caviezel
Cecilia Maissen-Desax	Avat Vigeli Monn
Flavio Murer
e) Hosps	6 personas	

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

"Jeu beneventel vus a nosa ventgasiatavla seduta dil cussegl da vischnaunca dalla perioda d'uffeci 2009/12.

El num dil cussegl da vischnaunca essan jeu ed il vicepresident Flavio Murer ed ils commembers dalla cumissiun da gestiun stai ier en Claustra da Mustér e purtau la gratulaziun sco era ils megliers giavischs al niev elgiu avat Vigeli Monn.

Avat Vigeli Monn ei dapi 96 onns puspei in romontsch. El ha gest cumpleni il 47avel onn da naschientscha ed ei entaus en claustra avon 24 onns. El fa part al cussegl da vischnaunca dapi igl onn 2000 ed alla cumissiun da gestiun dapi 2009. Jeu giavischel ad el bia plascher e satisfacziun en quei impurtont uffeci, sco era il duiu success.

Avat Vigeli Monn ha menziunau agl ur dil discuors ch'el vegni a demissionar il proxim tems sco cusseglier da vischnaunca e commember dalla cumissiun da gestiun. Il tems sco era las funcziuns ein buca cumpatiblas.

Jeu lessel da cheu anora era buca tralaschar d'engraziar ad avat Daniel Schönbächler per la buna collaboraziun denter claustra e vischnaunca ils davos 12 onns. Avat Daniel ha adina puspei mirau da metter la claustra sco era la vischnaunca da Mustér en ina glischur sur las scheinas dalla Cadi e Surselva ora.

La claustra benedictina da Mustér ei ina fetg impurtonta instituziun religiosa mo era per la scolaziun, l'economia ed il turissem ed ei aschia d'enorma impurtonza per nosa vischnaunca e regiun. Lein nus pia era vinavon collaborar bein ensemen e mirar che la tarlischur glischi el futur sur vitg e claustra pil bein e pro da tuts.

El decuors dall'jamna vargada haiel survegniu ina brev d'ina gruppa d'iniziativa la quala jeu less preleger a vus. Ei pertucca l'elecziun dalla cumissiun da gestiun che vegn eligida tenor la constituziun communal ch'ei vegnida approbada la stad 2008 dalla cuminonza dils votants sco era dalla Regenza grischuna. Damai che quella midada havess per consequenza che las competenzas dil cussegl da vischnaunca vegnessen restrenschidas e reducidas ed ord spira trasparenza, sun dil meini ch'il cussegl da vischnaunca ha il dretg d'udir tgei che quella gruppaziun giavischa.

La gruppa d'iniziants giavischa che la cumissiun da gestiun vegni puspei eligida entras la cuminonza dils votants, sco quei ei stau il cass gia avon la davosa revisiun dalla consituziun communal. Ulteriuramein duein ils commembers dalla cumissiun da gestiun buca appartener al cussegl da vischnaunca e secapescha era buca alla suprastanza communal, resp. al cussegl da scola. Aschinavon che la suprastanza communal less buca iniziar senza l'adattaziun corrispundenta dalla constituziun communal, ein ils iniziants intenziunai da suttametter in'iniziativa dil pievel che pretenda ina revisiun corrispundenta dalla constituziun.

Legreivel sepresenta il quen 2011 da nosa vischnaunca. Pertgei ch'il quen sepresenta aschia vegn nies president communal a dilucidar en cuort sut tractanda 3 e 4. Jeu admittel allas instanzas politicas, cunzun alla suprastanza communal, allas collaboraturas ed als collaboraturs dalla vischnaunca sco al pievel in grond engraziament. Senza in bien maun politic, senza cumplein engaschi da collaboraturas e collaboraturs dalla vischnaunca e senza la capientscha ed il sustegn dil pievel, vesess il quen strusch ora aschi bein."

Tractandas:

1. Protocols nr. 25- e 26-2009/2012
2. Stradun principal Via Sursilvana: Project e credit per ina sanaziun totala (messadi nr. 42-2009/2012)
3. Rapport da quen 2011 (messadi nr. 43-2009/2012)
4. Rapport da gestiun 2011
5. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Cussegl da vischnaunca 27-2009/2012

Seduta dils 20 d'avrel 2012

1. Protocols nr. 25- e 26-2009/2012

Protocol nr. 25-2009/2012

Il protocol ei vegnius tarmess tier per posiziun. Enteifer ils 5 dis fixai ei vegniu inoltrau neginas objecziuns.

Il protocol nr. 25-2009/2012 dalla seduta dils 16 da mars 2012 vegn approbaus senza opposiziun.

Protocol nr. 26-2009/2012

Deplorablamein han buca tuts commembers dil cussegl retschert a temps il protocol nr. 26-2009/2012, aschia che l'approbaziun vegn spustada sin la proxima seduta dil cussegl da vischnaunca.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

2. Stradun principal Via Sursilvana: Project e credit per ina sanaziun totala (messadi nr. 42-2009/2012)

President communal

Cheu setracta ei d'in impurtont e custeivel project. La Via Sursilvana sesanfla dapi in temps en in fetg schliet stan e sto vegnir sanada. La dumbraziun da traffic ha mussau, che las frequenzas sin quella via ein considerablas e selaian cumparegliar cun autras impurtontas vias principalas el cantun Grischun. Igl uffeci da construcziun bassa ha schau elaborar in project per la sanaziun dalla via e la vischnaunca ei prompta da separticipar el rom dallas pretensiuns dalla lescha cantunala da vias vid il project. La sanaziun dalla Via Sursilvana ei cuntenida el plan d'activitad dalla vischnaunca e figurescha aschibein el program d'investiziun ed el plan da finanzas, sco era el preventiv.

La summa previda el preventiv ei denton pli mudesta che quella dil project. Il credit dumandau sebase sin offertas concretas.

La damonda da credit ei vegnida formulada tenor las prioritads. Ella cuntegn tuttats lavurs che ston vegnir realisadas en emprema prioritad ensemen cun la via. Aschia il passapei, la cumpart dalla vischnaunca alla cuvrida dalla via, la canalisaziun e l'illuminaziun publica. La sanaziun dil parcadi Centrum (Davos-Mustér) ei sapientivamein buca vegnida integrada el project per la sanaziun dalla via. Cheutras ha la suprastonza communal vului garantir ina clara trasparenza dil project e dalla damonda da credit. Davart la sanaziun dil parcadi duei vegnir decidiu en ina secunda fasa. Aschia han votantas e votants la pusseivladad da decider libramein davart la sanaziun dalla via. Pli tard exista la pusseivladad da decider, schebein ins vul sanar il parcadi. Ord vesta dil termin tonscha ei da decider surlunder el decuors dalla primavera 2013.

Ils onns precedents ha la vischnaunca investau enteifer ils uclauns e quartiers. Igl ei uras d'era far las investiziuns necessarias el Vitg nua ch'ei porta era il dui fretg. L'investiziun previda sereparta sur treis onns. Il program da lavur preveda d'entscheiver cun las lavurs suenter las vacanzas da stad 2012.

Gerau Iso Mazzetta

Iso Mazzetta ha preparau quei project sco inschignier per incarica digl uffeci da construcziun bassa. Sper la miserabla situaziun dalla via caschuna era il survetsch d'unviern problems. La cuvrida ei aschi maluliva ch'ins vegn buca pli da rumir la neiv sco ei fuss necessari. Plinavon pretenda quei ch'ins stoppi stiarner sal sur mesira.

Il project preveda ina sanaziun cumpleina dalla Via Sursilvana naven dalla Casa Cumin entochen sin l'altezia dalla sbuccada dalla Via Chischliun. La sanaziun succeda semeglient allas sanaziuns precedentas atras Sumvitg e Trun. El medem mument vegn ei ad esser pusseivel da sanar la traversada dil dutg dalla Val Mala sper la Casa Cumin.

Il project preveda la sanaziun dalla via, sco era dil passapei entochen agl ur dallas piazzas privatas. Cheu exista la pusseivladad da sanar las piazzas privatas en cumbinaziun cun la sanaziun dalla via. Ulteriuramein vegn sanau e remplazzau tuttas lingias che sesanflan el tgierp dalla via. La vischnaunca sto separticipar alla cumpart dalla plidimensiun dalla canalisaziun per l'aua da plievgia. Plinavon ha ella da surprender ils cuosts per la canalisaziun d'aua tschuffa e la reit pil provediment dall'illuminaziun publica e l'illuminaziun. Ils ulteriurs proprietaris da lingias ston surprender ils cuosts per remplazzar lur lingias. Igl ei quei la Corporaziun d'aua Spina da vin, la Repower AG pil provediment electric, la Swisscom per la reit da telecomunicaziun e l'interpresa Recal SA en connex cun la reit pil scaldament lontan. Quellas investiziuns ston mintgamai vegnir surpridas entras il proprietari dalla lingia e succedan ordeifer il credit d'investiziun da cantun e vischnaunca.

Il profil per la sanaziun, sco era il perimeter pil project da sanaziun ein vegni fixai entras il Cantun. Engreviada vegn la sanaziun dalla via entras il fatg ch'il traffic sto saver circular igl entir temps. Il project vegn realisau en treis etappas. L'emprema etappa la fin uost entochen igl atun 2012 naven dalla Casa Cumin entochen sin l'altezia dalla Via Sogn Sigisbert. La primavera 2013 succeda la secunda etappa naven dalla Via Sogn Sigisbert entochen avon il Hotel Rhätia ed igl atun 2013 naven dil Hotel Rhätia entochen alla sbuccada dalla Via Chischliun. L'etappaziun vegn per part era dictada entras la pusseivladad da menar l'aua dallas canalisaziuns ord il tgierp dalla via. Baul la stad 2014 succeda la cuvrida fina. El medem mument vegn ins era ad adattar las sbuccadas dallas vias da quartier.

Ils davos dus onns ha l'illuminaziun publica caschunau sil tschancun dalla Via Sursilvana dabia fastedis ed igl ei stau necessari d'anflar sligiazions provisorias per garantir che l'illuminaziun possi funcziunar. Gia tier la sanaziun dalla Via Faltscharidas han ins applicau la nova tecnologia da LED pertuccont l'illuminaziun publica. Quei duei era succeder en connex cun la sanaziun dalla Via Sursilvana. La nova tecnologia vegn dabien ad ina megliera qualitat da glisch sin via, mulesta meins fetg ils baghetgs vischinonts cun glisch ed ha per consequenza ina reducziun dil consum d'energia.

Tenor lescha cantunala da vias ei la vischnaunca obligada da separticipar cun 50% als cuosts per la cuvrida dalla via e da surprender ils cuosts per la sanaziun dil passapei incl. in niev tschabergal che corrispunda allas pretensiuns da segirtad. Ulteriuramein ein cunteni ils cuosts per 21 cazzolas novas e la reit da provediment electric per quellas.

Debatta d'entrada

Cussegliaer Heinrich Berther

Il fatg ch'ins integrescha buca la sanaziun dil parcadi en la sanaziun dalla via muossa che la suprastanza communal giavischa che la fatschenta resti transparenta e surveseivla. Quei proceder facilitescha al votant da sedecider pil credit per la sanaziun dalla via senza stuer decider davart dil parcadi.

Ils davos onns ei igl augment dil traffic s'augmentaus considerablamein, plinavon ein era las peisas sin via s'augmentadas. La situaziun dalla Via Sursilvana ei il resultat da quei svilup rasant sin via. Vegn il tschancun dalla via enteifer il Vitg entochen la Via Lucmagn era sanaus e co sepresenta la situaziun sil tschancun dalla traversada dalla Val Mala?

L'infrastructura vegn a fatschentar nus ils proxims onns cuntinuadamein. Perquei fuss ei interessant dad haver ina survesta dallas vias che duein vegnir sanadas proximamein.

A vesta dils aults cuosts ch'occuoran alla vischnaunca cun la sanaziun dallas vias eis ei el futur necessari d'applicar ina pratica restrictiva pertuccont conceder lubientschas per arver las vias. La tecnica possibilitescha da traversar las vias senza stuer cavar si quellas. El futur duei vegnir fatg diever stediamein da quellas pusseivladads. En connex cun la sanaziun dalla via eis ei necessari che la segirtad dils pedunzs gaudi prioritad.

Sche la vischnaunca decida buca ussa, eis ei da temer che quei project crodi ord il program d'activitad dil Cantun. Ed ei savess puspei cuzzar entgin temps entochen che quei project vegness realisaus.

Gerau Iso Mazzetta

Il tschancun naven dalla Via Lucmagn entochen tier la Val Mala ei buca tangaus dil project actual. Perquei ch'igl ei buca stau pusseivel d'anflar ina sligiazion cun ils proprietaris da terren privats, ei la realisaziun dil project da passapei sin quei tschancun buca staus pusseivels. Medemamein sa quei project era buca vegnir realisaus el project actual per la sanaziun dalla Via Sursilvana. Sin quei tschancun ei la cuvrada buca en in schliet stan. Denton ei la situaziun prigulusa pils pedunzs.

Las vias da vischnaunca ein en in schliet stan e pretendan els proxims onns cuntinuadamein investiziuns. Proximamein ei previu la sanaziun dalla Via Run ch'ei vegnida spustada sigl onn 2013 pervia dallas investiziuns el Center da sport e cultura. En connex cun la sanaziun dalla Via Sursilvana duei era la Via Sogn Placi vegnir sanada. Necessary ei era la sanaziun d'ina part dalla Via Cavardiras e dalla Via Salez. El rom dalla tractaziun dil program d'investiziun vegn ei ad esser pusseivel da dar ina pli detagliada survesta dallas sanaziuns pervidas.

Igl uffeci da construcziun bassa ha relaschau directivas pertuccont cavar si vias en connex cun lingias da provediment. La vischnaunca ha creau in formular d'annunzia per lavurs da scavament sin vias en consequenza da lingias da provediment.

Ils pedunzs duein en mintga cass guder prioritad, perquei eis ei previu da migliorare il nivo dil passapei (urs da mirs etc.). Supplementarmein eis ei previu duas sdremas da pedunzs, ina odem il parcadi Centrum e l'otra sin l'altezia dalla Via Sogn Placi. La situaziun dil passapei sa vegnir migliorada considerblamein pertuccont il diever cun carrs da rodas e crotschas.

Cusseglie Pirmin Lozza

Igl ei impurtont ch'il transit per ils pedunzs seigi garantius era duront il temps da baghegiar. Eis ei pusseivel d'accelerar las lavurs vid il sutpassadi dalla Viafier retica a Chischliun? Ni eis ei evtl. pusseivel da realisar in provisorii denter Chischliun e Davos-Mustér?

Gerau Iso Mazzetta

Il sutpassadi a Chischliun sa buca vegnir realisaus aschi spert che quel stess a disposiziun cun l'entschatta dalla sanaziun dalla Via Sursilvana. Sper la realisaziun dils projects eis ei bunamein pli problematic d'anflar ina sligiazion cun singuls proprietaris da terren, ils quals ein buca adina prompts da metter a disposiziun terren per sligiazions raschuneivlas.

Cusseglier Victor Flepp

Ils motivs numnai plaidan per ina realisaziun dil project da sanaziun per la Via Sursilvana, ton pli che las lavurs san vegnir cumbinadas cul Cantun. Ulteriuramein setracta ei cheu era d'ina carta da viseta all'entrada dil vitg. Igl ei bien ch'ins separa denter parts che ston vegnir cumbinadas urgentamein (via e lingias) e parts ch'ei necessarias (parcadis). Per quei duei ins decider en ina secunda part davart la sanaziun dil parcadi. La cumissiun da gestiun havess saviu sustener ch'ins cumbinescha il credit per la sanaziun dil parcadi cun quel per la sanaziun dalla via. Denton sa la cumissiun era s'accordar cun la sligiaziun presentada e desista da far ina proposta concreta.

Cussegliera Emerita Flepp-Degonda

Nus essan puppergnai en Svizra cun ina ordvart buna qualidad da vias. Fertun ch'ins scufflescha sin certas vias impediments per ch'ei vegni carrau pli plaun, havess ins cun ina meins buna surfatscha la pusseivladad da prevegnir ch'ei vegni carrau memia dabet. Magari savess ins era secuntentar cun situaziuns meins bunas. Eis ei enconuschent cura che la cuvrida ei vegnida sanada la davosa gada?

Gerau Iso Mazzetta

La Via Sursilvana ei vegnida sanada totalmein avon ca. 40 onns. Pil pli ha ina cuvrida in cuoz da ca. 25 onns. Sper la schliata cuvrida han ins era constatau che la fundaziun dalla via corrrispunda buca al temps. La consequenza ein donns sin fundament dallas peisas che carreschan sin via sco era donns da scheltira.

Cusseglier Clemens Berther

La vischnaunca ei obligada da mantener l'infrastructura. Igl ei necessari ch'ins sappi far diever da quella senza prighel. Las investiziuns ston vegnir fatgas ed ins fa meglier da far quei ad uras. Cun spargnar san ins era spargnar alla mort cun schar ir empaglia l'infrastructura. En quei grau basegnan aschibein il Vitg sco era ils uclauns la duida atenziun.

Discussiun en detagl

Cunquei ch'ei vegn buca fatg autras propostas, eis ei automaticamein decidiu d'entrar e tractar la fatschenta.

Cusseglier Pirmin Lozza

Cunquei che la sanaziun dil parcadi fuorma buca ina part da quei project, duess ins strihar il parcadi ord il tetel dil mesadi.

Decisiun

Cun 11 encunter 0 vuschs decida il cussegl da vischnaunca da:

- 1. conceder in credit da frs. 1'424'000.-- per la cumpart dalla vischnaunca alla sanaziun totala dalla Via Sursilvana naven dalla Casa Cumin entochen alla Via Chischliun, inclusiv canalisaziun e l'illuminaziun publica;*
- 2. suttametter quei conclus tenor art. 21, lit. c dalla constituziun communal alla votaziun dil pievel.*

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

3. Rapport da quen 2011 (messadi nr. 43-2009/2012)

Cusseglie Victor Flepp, president dalla cumissiun da gestiun

“La cumissiun da gestiun ha tractau il quen communal ensemen culs revisurs externs da Revibünden e la suprastanza communal. Il quen current siara cun in avanzament da ca. 60'000 francs, pia in bien ton meglier che las cefras el preventiv che prevedeva in deficit da ca. 600'000 francs el quen current. Il bien resultat ei d'attribuir alla buna disciplina finanziaria eifer ils differents departaments.

La repartiziun dils adina pli aults cuosts da sanadad entras spital, Spitex e casa da tgira engrevieschan onn per onn considerablamein il quen current dalla vischnaunca. Sco ils onns vargai menziunein nus era uonn las taxas da canalisaziun e serenera che cuvieran buca il menaschi. Per saver financiar las investiziuns futuras sin quei sectur, ston las taxas da diever vegnir adattadas.

Il quen dil Center da sport e cultura siara cun in deficit da varga 140'000 francs. Quei ein quasi 60'000 francs dapli ch'igl onn 2010. La digren dalla sviulta sefa valer cunzun tier l'occupaziun entras gruppas da sport e tier la restauraziun. Ei descha dad encurir novas fieras per saver occupar meglier il Center da sport e cultura. Plinavon recamonda la cumissiun da gestiun da restructurar l'organisaziun. Cun in directori, ina cumissiun strategica e cumissiun da menaschi ei l'organisaziun memia cumplacada, pretenda bia engaschi ed ei buca efficienta e flexibla. Quei pretenda era ina revisiun dil regulativ da menaschi dil Center da sport e cultura.

Muort la buna situaziun ha la vischnaunca saviu far igl onn vargau amortisaziuns supplementaras da rodund in milliun francs. La cumpart dil survetsch da capital munta pigl onn 2011 21.2%. Quella cumpart vegn giudicada entras igl uffeci da vischnauncas dil Grischun sco „ ault – fetg ault“ (La cumpart dil survetsch da capital muossa la cumpart dallas entradas che vegn duvraus pils tscheins passivs e las amortisaziuns ordinaras. Ideal fuss ina cumpart da 5-15%).

La finamira a miezliunga vesta ei da reducir ils deivets per ulteriurs 3-4 milliuns francs. Per nosa vischnaunca eis ei impurtont da saver mantener ed adattar l'infrastructura e porscher ina buna plattafuorma a turissem ed economia. Quei pretenda investiziuns bein ponderadas cun bien nez e vigur a liunga vesta. Entras ina sauna e prospereivla economia san las entradas da taglia communal sesviluppar positivamein ed aschia garantir ina buna cuntinuitad.

Cun quellas ponderaziuns engrazia la cumissiun da gestiun a suprastanza communal e canzlist, sco era a tuttas collaboraturas e tuts collaboratur pigl engaschi e la lavur prestada. En quei senn supplichein nus da tractar ed approbar il quen communal ed il rapport da gestiun 2011.”

President communal

Il legreviel resultat ei d'attribuir alla buna collaboraziun e specialmein agl augment dallas entradas sil sector dall'energia sco dalla taglia sin scumiada da maun. Perencunter semovan las entradas dallas taglias sin l'entrada e la facultad el rom dil preventiv. Il bien quen lubescha ina ulteriura sanaziun dalla bilanza e d'eliminar posiziuns senza ina valeta efectiva egl importo da varga in milliun francs. Denter auter pertucca quei la contribuziun alla surbaghegiada Reka dad 1.75 milliuns, che sa vegnir reducida per frs. 253'000.-- a frs. 700'000.--. Ils davos tschun onns eis ei reussiu da reducir ils deivets per varga quater milliuns, quei malgrad las grondas investiziuns succedidas.

A vesta dils credits supplementars ella dimensiun da rodund frs. 600'000.-- havess il quen saviu curdar ora in bionton meins favoreivels. Tonpli ei il resultat legreviels.

El post da revisiun dil quen ha ei dau ina midada. Sco successur dad Arno Nold, morts nunspitgadamein il mars vargau, han ins eliegiu Marco Michel. Cun eleger ina persuna d'ordeifer vul ins garantir ch'ils revisurs sappien far lur lavur independentamein. Il rapport da revisiun ei extendius e visa era vi sin entgins fatgs resp. cussegls pertuccont quen e menaschi. Denter auter vegn la suprastonza communal a sefatschentar cun las lavurs che vegnan exequidas dil menaschi tecnic e scuntradas cun las differentas spartas.

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Tenor art. 27, al. 2 dil regulativ da fatschentas ei il cussegl da vischnaunca obligaus d'entrar e tractar il quen annual ed il rapport da gestiun.

Debatta generala

Cussegliaer Heinrich Berther

Sa s'accordar cun las ponderaziuns dalla cumissiun da gestiun. Igl ei in'impurtonta incarica dalla vischnaunca da mantener l'infrastructura communal. Independentamein da quei eis ei necessari da reducir ils deivets. Ei vegn prestau fetg buna lavur denton eis ei necessari da vender bein quella lavur.

Per haver ina buna survesta dil quen eis ei indicau da saver disponer d'ina survesta dils impurtonts parameters pil svilup dil quen duront ils davos 10 onns. Specialmein davart il svilup dils tscheins passivs e la relaziun dallas investiziuns.

President communal

La suprastonza communal vegn a ponderar quella proposta e mirar d'integrar quella el messadi pil plan da finanzas ed investiziuns.

Cussegliaer Robert Cajacob

Il quen se presenta fetg bein e mereta respect ed engraziament per la buna lavur prestada. Gronds quitaus fa il svilup sil sector dil socialesser e dalla sanadad. Ils cuosts s'augmentan cuntinudamein ed ins sto far seriusas ponderaziuns con ditg che las vischnauncas san vegnir cargadas cun novas obligaziuns finanzialas sin quei sector. Las vischnauncas vegnan a stuer sedustar enviars il Cantun pertuccont surprendre novas obligaziuns finanzialas ed ei vegn ad esser necessari ch'il Cantun midi cheu la pratica. Ei sa buca esser ch'il Cussegl grond decida en quella moda davart tgei cuosts che las vischnauncas ston surprendre. Tgi che decida duei era surprendre ils cuosts. En quei senn ei el buca cuntents cun la politica dil Cantun e special dil Cussegl grond.

Cussegliaer Heinrich Berther

La societad vegn adina pli pretensiusa e formulescha cuntinuadamein novs giavischs. Denton decida era el Cussegl grond la pluralitad davart ina fatschenta, specialmein davart la cumpart ch'il Cantun surpren per la tgira dils malsauns ed attempai. Sco quei che las vischnauncas ston sedustar enviars il Cantun, sto lez sedustar cuntinuadamein enviars las decisiuns dalla Confederaziun. El appellescha era alla populaziun che stuess esser pli solidaria cun ils spitals regiunals. Inagada dapli appellescha el al parlament regional. La Regiun dispona da mieds finansials che savessen star a disposiziun allas vischnauncas per lur incaricas.

Discussiun en detagl

Quen current 2011

Scolaziun

Cussegliaer Heinrich Berther

La scolaziun basegna tutt'attenziun ed igl ei impurtont da mantener ina buna qualitat. Quei vul denton buca dir ch'il diember maximal da scolars per classa previus en la lescha da scola astgi buca vegnir contonschius. En quei senn eis ei necessari da nezegiar quei spazi. La discussiun davart il diember da scolars en scola el Cussegl grond ha mussau ch'ina reducziun da dus scolars per classa sa haver per effect ch'ils cuosts s'augmentan per ca. 4 milliuns francs. Cun optimar il diember da scolars per classa sesminuescha la qualitat dalla scola buca.

Igl ei era dad esser attents che la reorganisaziun sil sector dallas scolas medias ella Foppa succedi buca sin donn e cuost dalla scola media locala.

Quen d'investiziun 2011

Negina discussiun

Bilanza 2011

Negina discussiun

Quen current pil Center da sport e cultura 2011

Negina discussiun

Bilanza pil Center da sport e cultura 2011

Negina discussiun

Decisiun

Cun 11 encunter 0 vuschs decida il cussegl da vischnaunca da:

- 1. approbar il quen 2011;*
- 2. suttametter il quen 2011 al referendum facultativ conform agl art. 21, lit. a dalla constituziun communal.*

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

4. Rapport da gestiun 2011

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Fa menziun dalla brev alla suprastanza communal ed alla presidenta concernent l'elecziun dalla cumissiun da gestiun.

President communal

Il rapport da gestiun dat ina detagliada survesta davart la lavur succedida el decuors digl onn. La suprastanza communal e l'administraziun communal impundan bia temps per preparar quei rapport. Gronda atenziun han ins dau ils davos onns alla restructuraziun dalla vischnaunca cun crear novas estructuras. Quella lavur ei aunc buca terminada e gia audan ins ch'ei vegn rimnau suttascripziuns per ina iniziativa pertuccont reintrodur l'elecziun dil pievel per la cumissiun da gestiun.

Avon quater onns han ins giu ina gronda discussiun, schebein ins vegli returnar alla radunonza communal ni midar il cussegl da vischnaunca en in parlament communal. Suentar ina retscherca da meinis ed intensiv debattas ei il pievel sedecidiu da mantener il cussegl da vischnaunca, quei denton ella fuorma d'in parlament. Ina gronda cumissiun ha silsuentar elaborau ina nova constituiun cun impurtontas novaziuns. Quella ei vegnida approbada igl onn 2008 dalla cuminonza dils votants. Vinavon puntuescha il president communal ch'ins seigi lu staus digl avis, suenter extendidas examinaziuns, d'installar ina cumissiun da gestiun sco organ dil parlament communal che secumponi da commembers da quella instituziun. Quei organ ha l'impurtonta incarica da predeliberar tuttas fatschentas da tempra finanziaria, specialmein dil preventiv e dil quen sco era il rapport da gestiun per mauns dil cussegl da vischnaunca. Entras esser commembers dil parlament sa la cumissiun da gestiun fa valer sias objecziuns e sia posiziun independentamein e da tut temps. Quei ei ina premissa per ch'il sistem parlamentar sa funcziunar. Ils parlamentarials communal ein eligi dil pievel ed ein incaricai da representar era sco commembers dalla cumissiun da gestiun ils interess dalla populaziun. Ins ei sebasaus sin las bunas experientschas fatgas en autras vischnauncas sco per exempel a Domat ed a Claustra. Il president puntuescha che quellas estructuras ein era secumprovadas a Mustér ed entochen oz ha ei caschunau neginas reclamaziuns. Grazia a quei niev sistem ed alla buna concordanza denter las autoritads eis ei stau pusseivel da prestar gronda e buna lavur, da realisar numerus impurtonts projects en favur dil beinstar general e da sligiar in tschuppel gronds e grevs problems, denter auter da sanar las finanzas communalas e da reducir ils deivets. Il sistem politic actual dalla vischnaunca da Mustér vala sco exempel per ina vischnaunca bein organisada. Las autoritads communalas dattan era gronda breigia d'informar vischinas e vischins davart tuttas fatschentas impurtontas, seigi quei cun il Fegl official dalla Surselva ni cun la pagina d'internet. Ei fuss perquei donn da disfar ina sligiazion che ha giu in tal success. Dil reminent ha la vischnaunca da Mustér da sligiar el mument tut auters problems che da s'occupar dall'elecziun d'ina cumissiun.

Cusseglier Clemens Berther

“Sin fundament dalla brev prelegida all’entschatta dalla seduta dil cussegl entras nossa presidenta Rita Huonder-Tenner lessel aunc far in per menziuns pertuccont quella iniziativa. Jeu hai fatg part alla cumissiun da gestiun 6 onns tenor il model vegl nua che la cumissiun vegneva eligida dil pievel. Ussa sun jeu 3½ onns en la cumissiun tenor la nova constituziun, pia cusseglier eligius dil pievel e commember dalla cumissiun da gestiun eligius dil cussegl.

Jeu hai tut respect da personas che lavuran e s’engaschan per la democrazia e per migliurs substanzialas en favur dil beinstar dil vischin. Quella midada proponida mida per il soli nuot. La lavur e la responsabladad resta la medema. La differenza ei sulet l’elecziun.

Jeu sai ord mias experientschas dir oz che cul commembradi al cussegl da vischnaunca ha la cumissiun da gestiun pli gronda forza da metter entuorn puncts dispiteivels. Nus havein la pusseivladad e caschun tier mintga seduta dil cussegl da vischnaunca da s’exprimer. Pli baul era quei pusseivel mo tier il quen e preventiv. La collaboraziun cun la suprastonza ei segiramein pli intensiva oz. Mo las debattas internas cun la suprastonza ein oz diras e fairas, denton adina en favur dalla caussa. La controlla tecnica dallas finanzas fa nos revisurs externs e nus giudichein alla fin ensem cun els igl agir. Nossa lavur ei da mirar che las leschas e regulativs, sco era ils preventivs e credits vegnan observai. Nus essan d’ina vart controllai dalla cuminonza dils votants, dil cussegl e lu aunc digl uffeci da vischnauncas. Cheu mida ei nuotzun cun midar il modus d’elecziun.

Jeu sundel da principi encunter iniziativas dil pievel. D’ina vart focuseschan quellas mo sin in pign detagl ed emblidan da tener la survesta sur digl entir fatg. Ei dat sin palancau federal strusch ina iniziativa approbada che fa buca rumpatesta e gronds quitaus pertuccont la realisaziun. In classic exempel ei l’iniziativa davart secundas habitaziuns. Negin che sa ussa propi co metter entuorn ella, pia puspei ina situaziun malemperneivla. Ina gronda part dallas personas che suttascrivan las iniziativas han pil pli buca giu peda da s’occupar cun la fatschenta e vegnan muort beinvuglientscha persunala pér pli tard pertscharta dallas consequenzas.

Quei mias ponderaziuns pertuccont l’iniziativa d’eleger la cumissiun da gestiun entras il pievel. Muentar e curreger constituziuns pretenda da risguardar objectivamein tut ils fatgs e gl’entir mecanissem politic e la fin duess ei purtar migliur el diever. Cheu vesel jeu ni in, ni l’auter.”

Discussiun

Il cussegl da vischnaunca desista da menar ina discussiun.

Decisiun

Cun 11 encunter 0 vuschs approbescha il cussegl da vischnaunca

il rapport da gestiun 2011.

Gerau Iso Mazzetta

Animescha ils presents da sustener la damonda da credit pil project per la sanaziun dalla Via Sursilvana.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Cussegl da vischnaunca 27-2009/2012
Seduta dils 20 d'avrel 2012

5. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Geraua Madlen Deflorin-Spescha

La presidenta dil cussegl da vischnaunca ha suttamess suandonta damonda alla suprastanza communal:

Damonda:

“Paucs dis suenter ch’il cussegl da vischnaunca ha giu approbau la fatschenta pertuccont la maschina per il forestalesser ensemen cun las vischnauncas da Sumvitg e Trun ei l’informaziun pertuccont l’abdicaziun dil forester communal vegnida communicada entras la suprastanza communal.

A caschun dalla presentaziun dalla fatschenta el cussegl da vischnaunca eran president communal dr. Dumeni Columberg e Werner Müller s’engaschai da camifo e dau giu declaronzas ligiontas. Tonpli sun jeu stada surstada che nies forester communal fa il fagot e va dalla val giu.

Perquei lessel jeu sco presidenta dil cussegl da vischnaunca saver cura che l’abdicaziun dil forester communal ei vegnida communicada ed a tgi? Plinavon interessescha mei sche nies forester aveva gia giu menziunau a bucca intenziuns pertuccont ina midada dalla piazza avon la tractaziun dalla fatschenta el cussegl da vischnaunca. Jeu sun d’igl avis che nies forester communal ei buca staus gests visavi il cussegl cun presentar cun perschasiun la fatschenta e suenter abdicar. Sut fairnes mettel jeu avon che tut ils fatgs vegnan sin meisa avon che decider ina fatschenta?”

Risposta dalla suprastanza communal

“La suprastanza ed era jeu sco parsura dil departament savevan il di che la fatschenta ei vegnida tractada el cussegl aunc nuot dall’abdicaziun da nies forester Werner Müller. El ha era mai schau sentir ch’el hagi l’intenziun da bandunar Mustér. Werner Müller ha era buca encuretge in’altra piazza. Mo sco quei va magari ella veta ha el viu casualmein quei inserat ed ei s’annunziaus, el ha survegniu la piazza ed era acceptau l’elecziun. Damai che ses affons ein aunc pigns e van aunc buca a scola eis ei era pli sempel da far ussa ina midada. Nus deplerein zun fetg sia abdicaziun, respectein denton sia decisiun. El ha vuliu informar nus pér il mument che la midada era segira e quei ei era legitim e siu bien dretg. Nus essan fetg engrazievels che Werner Müller s’engascha cumpleinamein en sia incarica tochen alla fin da siu engaschi.

Il fatg dall’abdicaziun da Werner Müller metta denton en negin grau en damonda la decisiun da crear la cuminonza da maschinas forestalas Cadi e periclitescha era buca la realisaziun dil project. Avon in meins ha il cussegl da vischnaunca dau unanimamein glich verda per quei project, in project che promovava danovamein la collaboraziun cun las vischnauncas vischinontas da Sutsassiala, nezegia sinergias e possibilitescha da cumprar ina tala maschina cun reducir marcantamein ils cuosts da cumpra per mintga vischnaunca pertuccada vid il project.

La vischnaunca fa tut las investiziuns independentamein da personas engaschadas il mument. Sch'ina cumpra, sche la realisaziun d'in project ni il crear d'ina piazza vegness adattada a personas, fuss quei en mintga cass buca responsabel. Il project per la cumpra dalla maschina forestala ei buca vegnius fatgs per Werner Müller, mobein pil forestalessen ed era il successur dil forester en uffeci vegn segir era ad esser habels da trer vinavon quei carr ella medema direcziun. Aschia ei Werner semess en fermamein per quei project, perquei ch'el ei ferm perschadius che quei ei in buna causa pil forestalessen e per las vischnauncas."

President communal

Oz ei vegniu inoltrau in'ulteriura damonda pertuccont l'embellaziun dil vitg. Quella damonda ei denton memia complexa per vegnir rispundida questa sera. Cun quei ch'igl interpellant ei buca presents, vegnan ins a rispunder la damonda a scret ni a caschun dalla proxima seduta.

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Aschinavon ch'il cussegl da vischnaunca sa s'accordar, vegn ins a salvar el futur las sedutas dil cussegl da vischnaunca en las localitads dil Center sursilvan d'agricultura. Pil futur vegn ei era ad esser pusseivel da scaldar empau pli fetg il local!

La proxima seduta dil cussegl ei previda per venderdis, ils 22 da zercladur 2012.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Disentis/Mustér, ils 29 d'avrel 2012

G:\Uffeci baghegiar\Cussegl da vischnaunca\Cussegl da vischnaunca 2009_12\Protocols\Cus0012_27.docx